

Baltijā darba devējam izdevīgāka ir Lietuva

Baltijas valstu konkurence darbaspēka nodokļos rada paradoksālu ainu, kur vismazākās darbaspēka izmaksas darba devējiem ir Lietuvā, visvairāk nodokļos jāsamaksā Latvijā, bet visvairāk savā makā saņem Igaunijā, kur nav progresīvo IIN likmju

Autors: Māris Ķirsons, Dienas Bizness un zemeunvalsts.lv

To rāda ZAB Sorainen pētījums, kurā tika vērtētas darba devēja kopējas izmaksas pie algas uz papīra - 3000 eiro un 1000 mēnesī, kā arī to cik liela summa no tās pēc visa veida nodokļu maksājumiem ienāk darbaņēmēja kontā. «Dati rāda ainu, kurā aiz skaitļiem slēpjas ļoti daudz sīku nianšu, kuri būtiski maina gana darba devēja izmaksas, gan cilvēku makos reāli saņemto naudu,» pētījuma datus vērtē ZAB Sorainen partneris nodokļu un muitas jautājumos Jānis Taukačs. Viņš uzsver, ka Lietuva mērķtiecīgi ir virzījušies uz to, lai samazinātu darbaspēka nodokļu slogu un veicinātu Lietuvas konkurētspēju. «No šāda aspekta valstu konkurence ir laba lieta, taču spēle uz arvien lielāku masu, bet minimālāku maksājumu, nekad nav sevi pierādījusi kā ilgtspējīga stratēģija, tāpēc jādomā par citiem konkurēšanas mehānismiem - vienkāršu un maksimāli automatizētu nodokļu sistēmu,» tā J. Taukačs.

Mēnesī par simtiem, gadā par desmitiem tūkstošu

Sorainen pētījums dati apliecina, ka pie 3000 eiro bruto algas darba devējam Latvijā jāreķinās ar 3708.06 eiro, Igaunijā — 4014 eiro, bet Lietuvā tikai ar 3053,1 eiro lielām izmaksām. Tas nozīmē, ka vidēji uz vienu darbinieku ar 3000 eiro bruto algu ik mēnesi Lietuvā uzņēmējam ir par 654.96 eiro mazākas izmaksas nekā Latvijā un par 960.9 eiro mazākas izmaksas nekā Igaunijā, kas gada griezumā veido attiecīgi 7859.52 eiro un 11530.8 eiro. Ja šādu darbinieku skaits ir mērāms desmitos vai simtos, tad jau ik gadu var iegūt summu, kas mērāma simtos tūkstošu eiro.

Darbiniekam izdevīgāka Igaunija

Citādu skatījumu no tiem pašiem pētījuma datiem var iegūt raugoties no darba ņēmēju pozīcijām. Proti, pie 3000 eiro bruto darba ņēmējs (bez apgādībā esošām personām) Latvijā savā bankas kontā saņems ap 2140.58 eiro, Igaunijā — 2456.56 eiro, bet Lietuvā tikai 1815 eiro. «Jārēķinās, ka kopš 2026. gada Latvijā ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamais minimums ir fiksēts 550 eiro neatkarīgi no algas apmēra, savukārt Lietuvā šāds neapliekamais minimums 3000 eiro bruto algu saņēmējiem ir nulle,» skaidro J. Taukačs. Pētījuma dati rāda: ja cilvēkam ar bruto algu 3000 eiro ir iespēja izvēlēties kur maksāt nodokļus, tad Latvijā uz rokas saņemtu par 325.58 eiro vairāk kā Lietuvā, savukārt Igaunijā - pat par 315.99 eiro vairāk nekā Latvijā.

Nodokļos visvairāk Latvijā

No 3000 eiro bruto algas visvairāk nodokļos saņem Latvijas valsts - 1567.49 eiro, kamēr Igaunijas valsts kase papildinās ar 1557.44 eiro, bet vēl mazāku summu iegūst Lietuvas valsts - 1238.1 eiro. J. Taukačs vērs uzmanību uz to, ka Baltijā pēdējo gadu laika ir pieredzēta nodokļu likmju paaugstināšana. Proti, 2024. gadā Latvijā zemākā iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme bija 20%, tad 2025. gadā tā ir 25.5% jeb par ceturto daļu augstāka nekā bija iepriekš, tiesa ja 20% bija piemērojami ienākumiem gadā līdz 20 004 eiro, tad jaunā likme jau attiecas uz ienākumiem līdz 105 300 eiro gadā (8 775 eiro mēnesī), savukārt vēl lielāku ienākumu saņēmējiem jāērēķinās ar 33% likmi, iepriekšējo 31% vietā. Lietuvā iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmju revīzija stājās spēkā tik ar 2026. gada 1.janvāri, kā rezultātā 20% likme tiek piemērota ienākumiem līdz 82 962 eiro (6913,5 eiro mēnesī) un 32% likme ienākumiem virs 138 270 eiro (11 522,5 eiro mēnesī), bet ienākumiem starp šīm summām piemēro 25%. Savukārt Igaunijā šī nodokļa likme no 2025. gada ir 22%, iepriekšējo 20% vietā. Latvijas pirmā iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme – 25.5% – ir augstāka, nemaz nerunājot par nākamo — paaugstinātās likmes - 33% sliekšni, kura iestājas no 105 300 eiro gadā un vēl 3% papildlikmei, ja ienākums pārsniedz 200 000 eiro. Tieši šī papildlikme ir vērsta, lai «paņemtu» vairāk naudas nodokļos no lielu summu dividenžu saņēmējiem, dārgu nekustamo u.c. īpašumu pārdevējiem. Vienlaikus, šādu papildu nodokļa lielo ienākumu saņēmēju nav ne Lietuvā, nedz arī Igaunijā. «Kāpēc ne Lietuvā ne Igaunijā nav solidaritātes nodokļa Frankenšteina, kāds ir ieviests Latvijā? Un kāpēc Igaunija var iztikt bez iedzīvotāju ienākuma nodokļa progresivitātes, bet to nevar ne Latvijā ne arī Lietuvā? Kādēļ Lietuva būtībā vairumam algu

piemēro 20% IIN, Igaunijā 22%, bet Latvijā 25,5%?» reoriski jautā J. Taukačs.

Cita kārtība, bet viss paliek savās vietās

Sorainen pētījums dati apliecina, ka pie 1000 eiro bruto algas darba devējam Latvijā jāreķinās ar 1236.26 eiro, Igaunijā — 1338 eiro, bet Lietuvā tikai ar 1017.7 eiro lielām izmaksām. Savukārt nodokļos no šādas bruto algas Latvijas valsts saņem - 429.24 eiro, kamēr Igaunijas valsts kase papildinās ar 416.48 eiro, bet vēl mazāku summu iegūst Lietuvas valsts - 263.3 eiro. Darbaņēmējs (bez apgādībā esošām personām) Latvijā savā bankas kontā saņems ar 807.03 eiro, Igaunijā — 921.52 eiro, bet Lietuvā tikai 754.4 eiro. «1000 eiro bruto algas gadījumā ir jāreķinās to faktu, ka Lietuvā minimālā alga ir 1153 eiro un tas nozīmē, ka tāpat kā darba devējam Latvijā par šo darbinieku (ja vien viņš nav nodarbināts vēl kādā citā darba vietā, nav pensionārs, invalīds, students, skolēns) ir jāsamaksā minimālā valsts obligātās sociālās apdrošināšanas maksājums,» skaidro J. Taukačs. Viņš norāda, ka šādas prasības rezultātā gadījumā, ja bruto alga ir 1000 eiro, darba devējam būs jāmaksā papildu 29,84 eiro, kur — 10,68 eiro veselības apdrošināšanai un 19,16 eiro pensijas un sociālajai apdrošināšanai. «Šis papildus nodokļu maksājums nav iekļauts bruto algas 1000 aprēķinā Lietuvā, jo ne Latvijai, ne arī Igaunijā minimālā alga vēl nav sasniegusi 1000 eiro griestus,» skaidro J. Taukačs.

Nianšu gūstā

Dati liecina, ka pat mazajā Baltijā katra valsts meklējusi savu recepti un katrā no tām notiek vienlaikus līdzīgi, taču tajā pašā laikā pēc satura radikāli atšķirīgi procesi. «Latvijā otrais pensiju līmenis ir obligāts, taču gan Lietuvā, gan Igaunijā tas ir brīvprātīgs un ja darbinieks Lietuvā vēlas būt apdrošināts pie valsts, tad tie būs papildus 3% no algas. Igaunijā sadalījums ir detalizētāks - 2, 4 vai 6%, ko arī iespējams izvēlēties. Turklāt noklusējuma likme ir 2%, bet darbinieks var lūgt paaugstināt iemaksu uz 4% vai 6%,» skaidro J. Taukačs. Viņš piekrīt, ka otrā līmeņa pensiju sistēmas jautājumi ir atsevišķs stāsts par to vai cilvēkiem jādod izvēles iespēja krāt pašiem, taču pašnodarbināto valsts sociālas obligātās apdrošināšanas sistēma dod skaidru atbildi - viņiem ir mazāka likme, bet nav dzirdēts, ka kāds starpību apzinīgi ieguldītu kapitāla uzkrāšanai. «Sociālās apdrošināšanas griesti Lietuvā salāgoti ar iedzīvotāju ienākuma nodokļa 32% likmes sliekšni - 11 522,5 eiro mēnesī, līdz kuram jāmaksā 12,52%, taču 6,98% par veselības

apdrošināšanu jāmaksā arī par algu virs šī sliekšņa,» tā J. Taukačs. Viņš arī vērs uzmanību, ka Lietuvā var atļauties augstākus valsts sociālas oligātās apdrošināšanas iemaksu griestus (138 270 eiro gadā), kamēr Latvijā tie ir zemāki (105 300 eiro gadā), bet Igaunijā tādu griestu vispār nav. «Varbūt tas ietekmē arī nodokļu likmju sadalījumu?» retoriski jautā J. Taukačs. Viņš arī norāda, ka pētījums tikai papildinājis jautājumu loku. «Ko Latvijā aizstāvam - uzņēmumus vai iedzīvotājus? Ja Igaunijā valsts sociālas oligātās apdrošināšanas iemaksu sadalījums ir gandrīz pilnībā darba devēja pusē (un tādēļ darbiniekam paliek vairāk uz rokas), varbūt mums arī ir laiks aizstāvēt iedzīvotājus? Kā Lietuva var iztikt ar tik zemām valsts sociālas obligātās apdrošināšanas iemaksu likmēm?» uz lūgumu minēt papildus jautājumus atbild J. Taukačs. Viņš arī atgādina, ka aprēķinu piemēros nav redzams - cik daudz no valsts sociālas obligātās apdrošināšanas iemaksā tiek novirzīti veselības apdrošināšanai, taču - Lietuvā tie ir 6,98%, Igaunijā — 13%, Latvijā - 1%.

ZAB Sorainen partneris nodokļu un muitas jautājumos Jānis Taukačs: «Konkurence starp valstīm ļauj atrast labāko recepti ekonomiskās izaugsmes nodrošināšanai, taču ne jau darbaspēka nodokļu likmēs un niansēs, tā kā Baltija dzīvo apmēram 6.5 miljoni iedzīvotāju, varbūt ir pienācis laiks veikt šo nodokļu unifikāciju, kas potenciālajiem investoriem ļautu uz Baltiju palūkoties kā uz tikpat cilvēkiem bagātu vietu kāda ir t Somija.»

APRĒĶINS

Darbinieka alga **3000 eiro (bruto)**

Latvija

Darba devēja VSAOI (23.59%)	705.00
Darba ņēmēja VSAOI (10.5%)	315.00
Neapliekamais minimums	550.00
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (25.5%)	544.43

Uzņēmējdarbības riska nodeva	0.36
Izmaksa darbiniekam (neto)	2140.58
Samaksātie nodokļi	1567.49
Kopējās darba devēja izmaksas	3708.06

Lietuva

Veselības apdrošināšana (6.98%)	209.40
Pensijas un sociālās apdrošināšana (12.52%)	375.6
Darba devēja nodoklis (1.77%)	53.10
Nepaliekamais minimums	0
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (20%)	600
Samaksātie nodokļi	1238.1
Izmaksa darbiniekam (neto)	1815
Kopējās darba devēja izmaksas	3053.10

Igaunija

Darba devēja VSAOI (33%)	990
Darba devēja apdrošināšana bezdarbam (0.8%)	24
Darba ņēmēja bezdarba apdrošināšanas nodoklis (1.6%)	48
Pensiju fondā (0 - 6%)	
Nepaliekamais minimums	700.00
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (22%)	495.44
Samaksātie nodokļi	1557.44
Izmaksa darbiniekam (neto)	2456.56
Kopējās darba devēja izmaksas	4014

Bruto alga 3000 eiro mēnesī

Valsti samaksātie nodokļi (eiro)

Lietuva	1238.10
Latvija	1567.49
Igaunija	1557.44

Izmaksa darbiniekam (neto)

Lietuva	1815.00
Latvija	2140.58
Igaunija	2456.56

Kopējās darba devēja izmaksas (eiro)

Lietuva	3053.10
Latvija	3708.06
Igaunija	4014.00

II Aprēķins

Darbinieka alga **1000 eiro (bruto)**

Latvija

Darba devēja VSAOI (23.59%)	235.9
Darba ņēmēja VSAOI (10.5%)	105.0
Neapliekmais minimums	550
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (25.5%)	87.98
Uzņēmējdarbības riska nodeva	0.36
Samaksātie nodokļi	429.24

Izmaksa darbiniekam (neto)	807.03
Kopējās darba devēja izmaksas	1236.26

Lietuva

Pensijas un sociālās apdrošināšana (12.52%)	125.2
Veselības apdrošināšana (6.98%)	69.80
Nepaliekamais minimums	747
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (20%)	50.6
Darba devēja nodoklis (1.77%)	17.7
Samaksātie nodokļi	263.3
Izmaksa darbiniekam (neto)	754.4
Kopējās darba devēja izmaksas	1017.7

Igaunija

Darba devēja VSAOI (33%)	330
Darba devēja apdrošināšana bezdarbam (0.8%)	8
Pensiju fondā (0 -6 %)	
Darba ņēmēja bezdarba apdrošināšanas nodoklis (1.6%)	16
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (22%)	62.48
Nepaliekamais minimums	700
Samaksātie nodokļi	416.48
Izmaksa darbiniekam (neto)	921.52
Kopējās darba devēja izmaksas	1338

Avots: ZAB Sorainen pētījums

Bruto alga 1000 eiro mēnesī

Valsti samaksātie nodokļi (eiro)

Lietuva	263.30
Latvija	429.24
Igaunija	416.48

Izmaksa darbiniekam (neto) eiro

Lietuva	754.40
Latvija	807.03
Igaunija	921.52

Kopējās darba devēja izmaksas eiro

Lietuva	1017.7
Latvija	1236.26
Igaunija	1338.00

Avots: ZAB Sorainen pētījums